

Den alexandrinska och bysantinska grundtexten

av Bo Hagstedt

Svenska Reformationsbibelsällskapet ämnar ge ut en Bibel, Karl XII:s kyrkobibel reviderad, men är det inte tillräckligt att den statliga bibelkommissionen och Svenska Folkbibeln har gett ut en Bibel nyligen?

Tyvänn bygger både den statliga bibelkommissionens NT 81 och Svenska Folkbibelns NT 96 på en grekisk grundtext, där angrepp som berör grundläggande kristen tro har fått ske. Därför behöver en revidering av Karl XII:s kyrkobibel komma ut, som bygger på den gamla grundtexten.

Det finns två grundtexter till Bibeln!

Den statliga bibelkommissionens översättning NT 81 och Svenska Folkbibelns översättning NT 96 har det gemensamt att de har översatt NT utifrån en relativt nyligen sammansatt grundtext. NT 81 bygger sin översättning på The United Bible Societies' Greek New Testament (UBS) tredje utgåva. Svenska Folkbibelns NT 96 bygger sin översättning på Nestle/Aland Novum Testamentum Graece (NA) utgåva nr. 26, vilken i sin tur bygger på UBS tredje utgåva. Sålunda har NT 81 och NT 96 samma grundtext. UBS utgåva av den grekiska grundtexten, bygger vidare på professorerna Westcott och Hort's grekiska grundtext från 1881.

Karl XII:s Bibel däremot som närmast är en revidering av Gustav Vasas Bibel 1541 och Gustav II Adolfs Bibel 1618, bygger sin översättning på den gamla erkända grundtexten. De mycket kända bibelöversättningarna King James Version och Luthers Bibel bygger också på den gamla grundtexten, den bysantinska texten. "På grund av sin utbredning har den fått namnet 'rikstexten'. Den har också kallats den traditionella eller traderade texten, då den under alla århundraden i Europas kyrkor har betraktats som Nya Testamentets erkända grundtext. Som sådan blev den också underlag för de första tryckta textutgåvorna bl.a. den berömda Textus Receptus, 'den godkända texten'. Den bysantinska texten är också kallad Majoritetstexten." [Studiebibeln vol. I sid. 11](#)

Av de funna grekiska manuskripten, drygt 5000, tillhör ca 90% denna textform enligt textkritikern Kurt Aland. [Believing Bible Study sid. 48](#) Det Bysantinska riket med Konstantinopel som huvudstad och sedermera den Grekiska-Ortodoxkyrkan har alltid byggt sin officiella Bibel på denna textform, därför har denna text familj fått namnet bysantinska.

Har det någon betydelse att det finns olika grundtexter?

Vad har detta för betydelse frågar du kanske. Är det inte en och samma grundtext fast utgiven vid olika tidpunkter? Tyvärr är det inte så? Det finns närmare 6000 skillnader mellan Textus Receptus och Nestle-Alands utgåva nummer 26. När det gäller Sverige och vår Bibel, så har skillnaden i grundtext, inneburit att det skiljer på cirka 1000 ställen i Nya Testamentet mellan Karl XII:s Kyrkobibel och 1917 års Kyrkobibel. För ytterligare information läs vår publikation Vilken Bibel? där alla dessa skillnader finns upptecknade.

Westcott och Horts grundtext från 1881

Den relativt nya grundtexten av Westcott och Hort från 1881, utgår från Vaticanus och Sinaiticus, där dessa skiljer sig ifrån majoritetstexten. De har gjort det enbart för att de är bland de äldsta manuskripten, från omkring år 350 e.Kr. trots att de av flera anses tillhöra kategorin opålitliga manuskript. Vaticanus och Sinaiticus, som inbördes inte stämmer överens på 3000 ställen enbart i evangelierna, tillhör den textformen, som kallas för den alexandriska, eller den egyptiska och är en minoritet av de funna grekiska manuskripten, drygt 30 stycken. Enligt Westcott och Horts framställningar innebär detta att den grekiska kyrkan, som haft den bysantinska textformen i oavbruten användning under hela den kristna tidsepoken, inte haft den rätta Bibeln! Det innebär också att alla de protestantiska översättningarna inklusive King James Version, varit fel. Och eftersom den Katolska Vulgatabelns textform förändrats flera gånger så blir konsekvensen, enligt dessa professorer, att Herren sålunda inte bevarat sitt ord, utan det är vetenskapsmän, såsom Westcott och Hort, som vi har att tacka att den ursprungliga texten blivit återställd efter att ha varit försvunnen i över 1400 år! Kan någon tro på detta?

Fakta om Vaticanus

Den nedtecknades omkring år 350 på fint "vellum"(garvad djurhud) och är fortfarande i utmärkt kondition. Det blev funnet i Vatikanens bibliotek år 1481. Trots utmärkt kondition utelämnar den följande: 1 Mos. 1:1-46:28, Psalmerna 106-138, Matteus 16:2-3, Paulus pastoralbrev, Hebr. 9:14-13:25, hela Uppenbarelseboken. Dessutom saknas enbart i evangelierna 237 ord, 452 artiklar och 748 hela meningar, vilka finns med i hundratals av senare kopior. Detta manuskript, Vaticanus, fanns tillgängligt för översättarna av King James Version, men de använde det inte av den orsaken att de visste att det var opålitligt.

Fakta om Sinaiticus

Den nedtecknades omkring år 350. Handskriften upptäcktes år 1844 i en korg bland värdelösa papper i St Katarinas kloster nära Sinaiberget, av en man vid namn Tischendorf. Den innehåller nästan hela Nya Testamentet, plus Hermas Herden och Barnabasbrev som är apokryfiska böcker till Nya Testamentet. En som tillbringade flera år med att undersöka varje tillgängligt manuskript av Nya Testamentet, John Burgon skriver om Sinaiticus: "På många ställen är 10, 20, 30, 40 ord borttappade av rent slarv. Bokstäver, ord eller t o m hela meningar är ofta skrivna tvärs över varandra, eller påbörjade och omedelbart avbrutna; medan den stora blundern är, att en sats är utelämnad därför att den råkar sluta med samma ord som den föregående satsen, vilket förekommer inte mindre än 115 gånger i Nya Testamentet. **True or False** sid. 77" Detta är inte allt! På nästan varje sida av manuskriptet är det rättelser och revideringar, gjorda av tio olika personer.

Westcott och Hort

Ditt val av Bibel avgörs av vilken grundtext du tror är den rätta!

Westcott och Hort's teorier

Westcott och Hort behandlade de gamla manuskripten som vilken annan gammal bok som helst. De använde sig av en vetenskaplig textkritik och eftersom det fanns variationer i de olika manuskripten, utgick man ifrån att ju äldre manuskript man fann ju närmare originalet kom de. De trodde att Sinaiticus och Vaticanus var en textform som var närmare originalet än den bysantinska textformen, som sedan blivit kompletterad med ord, fraser och verser för att t.ex. få de olika evangelierna att bättre harmonisera med varandra. När vi i ordförklaringar och noter, skrivna av bibelöversättare, läser: " Dessa verser saknas i de äldsta och viktigaste textkällorna och synas vara tillagda..." så är det Vaticanus och Sinaiticus man menar. Med tanke på att båda manuskripten är från 350 e Kr. är det synnerligen märkligt att båda dessa har hunnit få så många avvikelser. Ett starkt motargument mot Westcott och Hort's framställningar är att båda dessa handskrivna kopior med stor sannolikhet blev lagda åt sidan i ett tidigt stadium, såsom två dåliga och opålitliga manuskript och tack vare det har de kunnat återfinnas i ett så välbevarat skick. De andra pålitliga kopiorna användes så mycket att de blev utslitna och byttes ut mot identiska kopior.

Westcott och Hort's teorier avskrivna

Alla moderna bibelöversättare bör känna till att många nutida textforskare, däribland en framstående textkritiker Kurt Aland, anser att Westcott och Hort's teorier inte stämmer längre. Citat av Kurt Aland: " Det enkla faktum att alla dessa papyrer, med deras varierande distinkta karaktärsdrag, existerade vid sidan av varandra i en och samma kyrkoprovins, i Egypten, där de återfunnits, är det bästa argumentet mot förekomsten av några som helst texttyper, inklusive den alexandriska eller antiokiska (bysantinska). Ökningen av det dokumentariska vittnesbördet, och det fullständigt nya forskningsområde som öppnats för oss vid upptäckten av papyrushandskrifterna, betyder slutet på Westcott och Hort's framställningar." [Studiebibelvol 1 sid 11](#)

Vilka var Westcott och Hort?

De var professorer vid Cambridge Universitet. År 1860 blev Hort en evolutionist, efter att ha läst Darwins bok. Båda förnekade att Kristi död hade någon försonande faktor för syndare. [Which Bible fifth. edi. sid 280](#) Redan år 1851 uttryckte Hort i ett brev sitt ogillande för den gamla grundtexten Textus Receptus, genom att kalla den "usel" och "avskryvård". [Which Bible fifth. edi. sid 290-291](#) Någon i Bibelkommissionen hade yrkat på att ingen som förnekar Kristi Gudom skulle få arbeta med bibelöversättningen. "Om kommissionen accepterar detta, måste mitt arbete sluta" skrev Westcott. [Which Bible fifth. edi. sid 156](#) OBS! I Westcott och Hort's grekiska grundtext är namnet Jesus utbytt mot han 36 gånger enbart i evangelierna, i 1917 års översättning. I 1 Tim. 3:16 är Gud (Jesus) utbytt mot han osv. Både Westcott och Hort förnekade Bibelns ofelbarhet.

Med hjälp av Westcott och Hort's brevkorrespondens, vilka deras söner publicerat, får vi veta att Westcott och Hort var medlemmar i "Ghostlie Guild" dvs Ande-Sällskapet från 1850-talet. Hort berättar i ett brev följande: "Westcott,...Benson, m fl och jag har startat ett sällskap för att undersöka andar och alla övernaturliga förekomster och effekter, och jag är benägen att tro att något sådant verkligen existerar." Hort skrev till Westcott 17 oktober 1865: "Jag har blivit övertygad sedan många år tillbaka, att Maria-tillbedjan och Jesus-tillbedjan har väldigt

mycket gemensamt i dess verkan och resultat." [Which Bible, fifth. edi. sid 279](#) Westcotts son skriver om sin faders livslånga tro i "vad som i brist på bättre namn, måste kallas för spiritism."

Grafisk översikt av grekiska manuskript till Nya Testamentet.
[klicka på bilden]

Kan nutidens textforskare bättre återställa den ursprungliga textformen än Luther och reformatörerna kunde?

Dagens bibleöversättare och en del textkritiker hävdar att vi idag med hjälp av den nya textforskningen och nya textfynd, t ex dödahavsrollarna, har bättre hjälpmedel att återställa den ursprungliga textformen än Luther och reformatörerna hade. Men nya textfynd kan istället bevisa motsatsen, dvs att Textus Receptus är den rätta läsarten. Ett exempel är fyndet av papyrus 75, vilket är äldre än Vaticanus och Sinaiticus, som innehåller åtta bibelställen i Lukas evangelium som Westcott och Hort utelämnade i sin grekiska grundtext. Dessa åtta utelämnningar har åter infogats i Nestles Nya grekiska Testament.

Är alla textkritiker neutrala sanningsälskande forskare?

Idag har vi kännedom om fler textfynd än på 1500-talet, men den viktigaste frågan är vilka manuskript litat vi på? Och vilka textkritiker litat vi på? Är det bara när bibelkritiska personer översätter en bibel, såsom har skett i NT81 som vi har anledning att inte acceptera deras framställningar? Har inte vi i lika stor grad anledning att vara kritiska mot somliga textforskare när de fastställer grundtexten, såsom Westcott och Hort m fl? Var Hort neutral då han redan år 1851 avskydde den gamla grundtexten, Textus Receptus innan hans arbete hade påbörjats? En forskare påminner utgivarna till våra moderna utgåvor följande: "Ni använder Alef(Sinaiticus) och B(Vaticanus), varför inte A, C, eller D (andra gamla manuskript som bl a stöder den bysantinska textformen). Ni använder den gamla latinska eller den koptiska översättningen, varför inte Peshitta eller Sahidic. Ni citerar Origenes eller Eusebius, varför inte Didymus, Athanasius, etc." [New Age Bible Versions sid 488](#) Peshitta som omnämns är en syrisk översättning från omkring år 200 e.Kr. vars text överensstämmer med den bysantinska textformen. Men om man accepterar att den är från 200 e.Kr. så omkullkastar den hela Westcott och Horts teorier, därför hävdar en del naturalistiska textkritiker att Peshitta är från 400-500 talet!

Tillåts alla sanningar komma fram?

Vi har anledning att fråga om alla sanningar på detta forskningsområde tillåts komma fram i ljuset med anledning av professor Alvar Ellegårds artikel i Dagens Nyheter 12 oktober 1992 Försvunna skriftrullar. Ellegård hävdar att det katolska École Biblique förhindrat andra forskare än deras egna, att få tillgång till dödahavsrollarna i över 40 år! Den ende medlemmen i forskarlaget som inte var katolik, Allegro, uttryckte det så här medan han ännu var medlem av gruppen: "Om man finner något som berör den katolska läran är jag säker på att världen aldrig får se det."

Bibelns originaltext, kan inte den bli återvunnen?

Den kände författaren, redaktören och bibelöversättaren Thoralf Gilbrant, försvarar den bysantinska textformen i sin senaste bok: "Hva er skjedd med Bibelen? För vidare information läs vår publikation Vad har hänt med Bibeln? som är ett särtryck ur hans bok. Gilbrant berättar i sin bok att bland de som förkastar den bysantinska överlämnade texten, så har den kända bibelforskaren Robert M. Grant sagt följande: "det är allmänt insett att Bibelns originaltext inte kan bli återvunnen." En skrämmande syn som är utbredd bland nutida textforskare, som inte tror att den bysantinska textformen innehåller den överlämnade texten som Herren bevarat! Tillsammans med Gilbrant tror vi däremot att Herren bevarat sitt Ord och att hans ord har fått leva vidare i den bysantinska textformen, som motsvarar 90% av alla funna grekiska manuskript.

Luther använde sig av Erasmus grekiska grundtext. Men var inte det grekiska manuskript som Erasmus använde både bristfälligt och av ett sent datum?

Denna uppfattning är utbredd bland nutida bibelöversättare att Erasmus endast hade tillgång till en handskrift från 1300-1400-talet som dessutom saknade de sista sex verserna i Uppenbarelseboken, och Erasmus fick då översätta de verserna från latin till grekiska. Detta är dock inte helt säkert, en som heter H.C. Hoskier, tvivlar på att Erasmus översatte från latin till grekiska utan tror snarare att Erasmus använde sig av Codex 141. [Believing Bible Study sid 198](#) Edvard F. Hills påvisar att Erasmus använde sig av minst fem manuskript enligt följande: 1. 1100-talet, 2. 500-talet, 2ap. 12-1400-talet, 4ap. 1500-talet och 1r. 1200-talet. [Believing Bible Study sid 193](#) (Manuskript 1 innehöll Evangelierna, Apostlagärningarna och breven, 2 innehöll Evangelierna, 2ap innehöll Apostlagärningarna och breven, 4ap innehöll Apostlagärningarna och breven och 1r innehöll Uppenbarelseboken). Av dessa manuskript använde sig Erasmus endast någon enstaka gång av 1 och 4ap. För de som tror att Herren bevarat sitt Ord och texten noggrant har kopierats exakt hela tiden, så har det ingen större betydelse om manuskriptet är från 350 e.Kr eller från 1400-talet eftersom dessa manuskript stämmer överens med varandra. Men den grekiska grundtexten var inte helt färdigt i och med Erasmus utgåva från 1516, utan Erasmus gav ut flera utgåvor med några rättningar. Luthers bibelöversättning som byggde på Erasmus grekiska grundtext, gavs ut 1522 (NT) och hela Bibeln 1536. Men ända till sin död fortsatte Luther att bearbeta och förbättra sin bibel. Tretton nya upplagor utkom under hans livstid, och ännu i det sista av sin livstid gjorde Luther egenhändiga förbättringar. En bok erövrar världen. Bibelns historia av Günther S. Wegener, översättning till svenska 1960

Den nya grundtexten från 1881 sår ut ett otrosgift

Många kristna har blivit bedragna och har inte insett att det fundament som våra biblar av idag bygger på, grundtexten har blivit angripen av krafter som sår ut otro och tvivel. Våra moderna biblar är en stympad bibel i Nya Testamentet, då ett flertal verser men även åtskilliga satser och ord utelämnats. Och vi får läsa i noter under texten: "Dessa verser saknas i de äldsta..." osv. Sakta smyger sig tvivlet över den observanta läsaren. "Har Jesus sagt detta? Eller är det någon som lagt till detta? Kommer ny textforskning att innebära att fler verser försvinner, eller ändras?" Sedan är det inte långt ifrån att man hör den gamle ormens fråga i Edens lustgård: "Skulle då Gud hava sagt?" Detta är ett förödande otrosgift för sanningsälskande kristna som har såtts ut.

Några jämförelser av de olika textvariationerna

1 Tim 3:16

I den alexandrinska texten står det "Och erkänt stor är gudaktighetens hemlighet: "Han" som blev uppenbarad i köttet," emedan det i den bysantinska istället för "Han" står "Gud". Någon som inte trodde på att Jesus var Gud, hade bytt ut Gud mot Han! Vilket passade Westcott bra. Enligt den nutida textforskaren Metzger skall det vara Han. Men textforskarna som levde på 1500 och 1600-talet gjorde en annan bedömning, trots att de också hade tillgång till många olika grekiska manuskript, däribland Vaticanus och visste att det fanns textvariationer. Sålunda förordade Beza och flera med honom att det skulle stå Gud istället för Han. Dr. Alex Roberts, en presbyteriansk forskare, som försvarade Westcott-Horts text i slutet av 1800-talet gjorde följande lögnaktiga påstående angående ordet Gud: "Ordet Gud, istället för Han, stödjer sig på INGA bevis som är tillräckligt gamla ." Robert hävdar vidare: "Inte EN av de tidiga kyrkfäderna kan med säkerhet fastställas att de citerade det ordet. INGEN av de mycket gamla versionerna stöder det. INGA uncial (manuskript som bara innehåller stora bokstäver) vittnar om det, med det tveksamma undantaget av A..." Den lärde John Burgon, som levde vid samma tid, producerade sju sidor av textvittnen, som motbevisar Roberts framställningar. Burgon noterar att ordet Gud "är läsningen i alla bevarade uncial kopior utom två, som bevisar att Theos (Gud) har blivit läst i alla församlingar av de troende från 4:e eller 5:e århundradet." Burgon citerar sedan 24 mycket gamla kyrkfäder som citerade Gud i 1 Tim 3:16... Sedan presenterar han en lista med endast sex tveksamma citat av tidiga kyrkofäder, som kanske stöder den textkritiska läsningen. Modern Bible Versions, 1994, O Timothy, en månadstidskrift, 14 årg. av David W. Cloud, Way of Life Literature, 1701 Harns Rd., Oak Harbor, Washington 98277 Vi får hoppas att inga som ger stöd åt läsningen Han idag stöder sig på Roberts fullständigt felaktiga påståenden! I Svensk Kirkebibel 1997 (NT) av fil.dr. Per Jonsson står det Gud istället för Han.

Markus 16:9-20 och Johannes 7:53-8:11

Hela dessa viktiga textavsnitt vill nutida textforskare helst utesluta, men inga bibelöversättare har vågat ta bort verserna, eftersom det skulle vara alltför stort och uppseendeväckande. Istället har de satt dessa textavsnitt inom klammer. Alla funna grekiska manuskript innehåller inte hela NT p g a att delar har gått förlorat genom utnötning. Det finns 620 funna grekiska manuskript som innehåller Markus evangelium. Markus 16:9-20 finns med i 618 utav dessa 620 manuskript! Endast i Vaticanus och Sinaiticus fattas de! Och genast är man beredd att utesluta dessa verser genom att sätta dem inom klammer! I NT 97 finns textavsnitten med utan förbehåll.

Apostlagärningarna 8:37

Följande vers är helt utelämnad förutom i NT -97, som åter har fört in den: "Filippus sade till honom: "Om du tror av hela ditt hjärta, så kan det ske." Han svarade och sade: "Jag tror, att Jesus Kristus är Guds son." Denna vers utelämnas trots att den finns med i ett gammalt

latinskt manuskript från 200-talet **Believing Bible Study sid. 197** och trots att kyrkofäder citerade denna vers i ett tidigare stadium än när Vaticanus och Sinaiticus nedtecknades!

Efesierbrevet 3:9

Citat från 1917: "och att lägga i dagen, huru det rådslut har blivit utfört, som tidsåldrarna igenom hade såsom en hemlighet varit fördolt i Gud, alltings skapare." Citat från Karl XII reviderad: "och i ljuset frambära för var man, hurudan delaktigheten är i den hemlighet, som ifrån evighet har varit fördold i Gud, som har skapat allting genom Jesus Kristus," Den viktiga sanningen att allting blivit skapat genom Jesus Kristus är utelämnat!

Kolosserbrevet 1:14

"I honom hava vi förlösningen, genom hans blod, förlåtelsen för våra synder." Genom hans blod är utelämnat.

1 Petrus 2:2

I den alexandrinska textformen enligt 1917 läser vi: "Och då I nu ären nyfödda barn, så längten efter att få den andliga oförfalskade mjölken, på det att I genom den mån växa upp till frälsning," I den bysantinska textformen läser vi översatt från King James: "Och åstunden såsom nyfödda barn ordets oförfalskade mjölk, för att ni genom den mån växa upp." Man kan lätt tro att genom den andliga mjölken kan vi växa upp till frälsning med hjälp av gärningar. Ordet frälsning finns inte med i den bysantinska grundtexten, *Textus Receptus*.

Johannes 6:47

(Jesus säger) "Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Den som tror på mig han har evigt liv." Orden på mig är utelämnade i 1917 och moderna bibelöversättningar. Det är av helt avgörande vikt att vi skall tro på Jesus för att få evigt liv.

Jesus blir på många ställen misskrediterad i Westcott och Hort's grekiska grundtext.

- Jesu namn har blivit utbytt 36 gånger mot han i evangelierna i 1917 års kyrkobibel
- Gud (Jesus) är utbytt mot Han i Timoteusbrevet
- Att allt har skapats genom Jesus är borta i Efesierbrevet
- Försoningen genom Jesu blod är borta i Kolossebrevet
- Den som tror på Jesus har evigt liv är borta i Johannes evangelium

Flera bibelöversättare återvänder idag till den erkända grundtexten *Textus Receptus*.

I den engelsktalande världen har *New King James version* kommit ut och i Norge har en helbibel kommit ut nyligen som är en översättning till norska av *King James Version*. Svensk Kyrkobibel 1997 (NT) av fil. dr. Per Jonsson, har närmast sig *Textus Receptus* på några viktiga ställen, dock inte i lika stor utsträckning som *Normalupplagan 1883*. Apostlagärningarna 8:37 är återinförd på sin plats, Mark. 16:9-20 och Joh. 7:53-8:11 är med utan klammer, det står Gud istället för Han i 1 Tim. 3:16 och hela "Fader vår bönen" är med i Matteus evangelium.

Håll fast vid den gamla erkända grundtexten

Vi behöver återvända igen till den gamla erkända grundtexten, *Textus Receptus*. Det finns inget i den som behöver korrigeras. Det är den texten som Gud genom sin försyn har sett till att den har lämnats vidare från generation till generation. När de gamla kopiorna har blivit utslitna har nya identiska kopior ersatt de gamla. Vi har cirka 90% av alla funna grekiska manuskript som stämmer överens med varandra. Låt oss lämna de fåtal förfalskade manuskript som avviker både från majoritetstexten och inbördes gentemot varandra. Vi har haft en svensk Bibel i nästan 400 år som byggde på den gamla grundtexten i form av Gustav Vasas Bibel 1541, Gustav II Adolfs Bibel 1618 och Karl XII:s Kyrkobibel 1703. När 1917 års kyrkobibel kom ut, så utgick den ifrån Westcott och Hort's grundtext från 1881. För vidare information om 1917 års Kyrkobibel, läs förlaget Dragen Ut:s publikation *Sanningen bakom 1917 års Kyrkobibel*.

Låt oss återvända till vår gamla reformationsbibel Karl XII och därmed den gamla grundtexten!

Källhänvisningar:

1. *Believing Bible Study*, av Edward F. Hills, utgiven av The Christian Research Press.
2. *Which Bible*, fifth edition, av David Otis Fuller, utgiven 1975 av Grand Rapids International Publications.
3. *True or False?* av David Otis Fuller, utgiven 1973, Grand Rapids International Publications.
4. *New Age Bible Versions*, av G. A. Riplinger, 1993, utgiven av A. V. Publications.
5. *The Thinking, Theories, and Theology of Drs. Westcott & Hort*, av Cecil J. Carter. 825-18th Ave., Prince George, B.C Canada. V2L 3z7. 1978.
6. *En bok erövrar världen. Bibelns historia*, av Günther S. Wegener, övers. till svenska 1960, utg. av Söderström & Co förlagsaktiebolag, Helsingfors.
7. *O Timothy, Modern Bible Versions*, 1994, en månadstidskrift av David W. Cloud, Way of Life Literature, 1701 Harns Rd., Oak Harbor, Washington 98277.
8. *Studiebibeln*. Utgiven av Normans förlag 1978 i fem band.